

МАНІФЕСТ УКРАЇНСЬКОЇ БІБЛІОТЕЧНОЇ АСОЦІАЦІЇ «БІБЛІОТЕКИ В УМОВАХ КРИЗИ»

Прийнятий Президією УБА «___» червня 2015 р.

Криза в українському суспільстві зачепила усі, без винятку, сфери суспільного життя і торкнулася кожного громадянина і мешканця України.

Наразі ми відмічаємо характерні ознаки економічної, соціальної, організаційної, психологічної кризи, що підсилюються веденням військових дій на території нашої країни та інформаційною війною.

Водночас, криза дає широкий простір і можливості для змін та інновацій. Більш того, вона вимагає їх невідкладного впровадження, швидкого і гнучкого реагування.

Аби подолати кризу та розпочати процес сталого розвитку, українському суспільству необхідно провести структурні реформи, оптимізувати бюджетні витрати, створити умови для підприємництва та інвестицій, створити нову модель взаємодії суспільства на основі відкритого доступу і прозорості прийняття рішень, утвердити верховенство права, поважати людську гідність, розвивати активне і відповідальне громадянське суспільство, формувати із споживачів активних громадян, підтримувати волонтерський рух і благодійність, формувати демократичні цінності.

Тому Українська бібліотечна асоціація підтверджує бачення місії та ролі бібліотек як

- соціокомунікаційних інституцій, що сповідують і захищають демократичні цінності, сприяють доступності інформації і заперечують цензуру, сприяють збереженню та доступу до цінностей духу, душі та думки українського народу і народів світу, які зберігаються у національних та інших бібліотеках України;
- центрів підтримки розвитку громади і безкоштовного забезпечення інформаційних потреб усіх, без винятку, соціальних верств суспільства;
- мобільних, креативних, ініціативних центрів освіти, науки, культури, дозвілля.

Цінність бібліотек в умовах кризи

Бібліотека відкрита і доступна для всіх. Це безкоштовний центр інформації на різних носіях, центр освіти, науки, розвитку, самореалізації, культури і дозвілля. Це комфортний безкоштовний простір для спільної роботи і творчості.

Бібліотека створює гармонійний комунікаційний простір для суспільної взаємодії на державному, регіональному та місцевому рівнях. Це майданчик для комунікації і соціального діалогу представників влади і громади, що сприяє відновленню довіри до влади, представників різних національностей, різних конфесій, різних поколінь, що сприяє формуванню толерантності.

Бібліотека – центр громади, що консолідує та розвиває місцеву громаду. Вона створює умови для формування активних громадян і реалізації принципів і механізмів функціонування демократичного громадянського суспільства.

Бібліотека – це територія єдності, на якій долаються стереотипи і зближуються світоглядні позиції, згуртовується українське суспільство, розбудовується нація.

Бібліотека надає допомогу у формуванні ціннісних орієнтирів особистості та суспільства.

Бібліотека – це інтегратор інформації, організатор доступу до достовірних джерел інформації, платформа для медіаграмотності та підвищення медійної культури.

Бібліотека сприяє розвитку поваги до рідної мови й мовному розмаїттю, запобігає дискримінації за культурним і мовним принципом, підтримує міжкультурний діалог.

Бібліотека зберігає і популяризує культурно-історичну спадщину країни, регіону і місцевої громади як основу національно-патріотичного розвитку особистості.

Бібліотека допомагає долати правову незахищеність, поширює правові знання, що важливо для розбудови правового суспільства та подолання корупції.

Бібліотека організовує доступ громадян до офіційної інформації та адміністративних послуг, сприяє розвитку е-урядування та е-демократії.

Бібліотека запобігає соціальному виключенню, сприяє соціальному вирівнюванню й адаптації, допомагає у пошуку роботи, профорієнтації, перекваліфікації.

Цінністю бібліотеки є її індивідуальний підхід до користувача, увага до соціально вразливих категорій населення, людей з особливими потребами. Бібліотека – територія безпеки, психологічного та фізичного комфорту.

Бібліотека допомагає засновувати і провадити малий бізнес, особливо у сільській місцевості, реалізувати ініціативи зі створення локальних продуктів і послуг, залучати інвестиції, розвивати місцеву інфраструктуру.

Бібліотека сприяє формальній і неформальній освіті впродовж життя, самоосвіті та саморозвитку.

Бібліотека організовує екологічне просвітництво та самоосвіту, популяризує здоровий спосіб життя і раціональне споживання ресурсів.

Бібліотека надає підтримку у вирішенні життєво важливих питань внутрішньо переміщеним особам, учасникам антитерористичної операції та їхнім сім'ям, сприяє волонтерському руху та благодійництву.

Діяльність бібліотек в умовах кризи

Українська бібліотечна асоціація закликає всіх бібліотекарів підтримати таку програму дій:

1. Бібліотеці необхідно мати політику та стратегічний план, що визначають її завдання, цілі, пріоритети та послуги в умовах кризи. Запровадити комплексний підхід до надання послуг, що відповідають місцевим специфічним потребам. Застосовувати

інноваційний бібліотечний менеджмент, переглянути години роботи бібліотек і зробити їх доступними для користувачів у зручний для них час.

2. Бібліотека має забезпечувати вільний безкоштовний доступ до інформаційних ресурсів, у тому числі до ресурсів Інтернету, формувати актуальні колекції документів на різних носіях інформації з представленням їх у найдоступнішому для сприйняття вигляді. Сприяти реалізації програм професійної підготовки нової генерації управлінців, спеціалістів і кваліфікованих працівників, а також здійснювати ефективну передачу знань з науково-дослідницької у практичну площину.

3. Організувати інформаційне забезпечення органів влади усіх рівнів для проведення реформ. Інформувати суспільство про сутність і важливість реформ для сталого розвитку країни, європейські цінності і стандарти суспільного устрою. Підтримувати прозорість прийняття управлінських рішень і боротьбу з корупцією.

4. Важливо працювати в партнерстві з владою, громадянським суспільством і бізнесом у реалізації соціальних проектів.

5. Активно включатися у процеси економічного і соціального розвитку місцевої громади, а саме: запроваджувати і підтримувати ініціативи стратегічного планування, визначення проблем і пошуку рішень, організовувати спільну суспільно корисну діяльність, як-то: місцеві фестивалі, флешмоби, толоки тощо.

6. Слід формувати ціннісні орієнтири у суспільстві на основі популяризації кращих зразків вітчизняної та світової культури через надання доступу до інформації, просвітництво, дискусії з істориками, політологами, громадськими діячами, публічними людьми, у т.ч. з використанням інформаційних технологій і соціальних мереж.

7. Бібліотека має сприяти формуванню свідомого і активного громадянина як ініціатора реформ через всебічне інформування, тренінгову діяльність, школи лідерства, підтримку волонтерів, поширення європейських демократичних практик. Слід проводити заходи, що поглиблюють знання громадян та готують їх до публічних дискусій і обговорень.

8. Слід формувати пріоритети діяльності бібліотеки з огляду на потреби дітей і молоді як майбутніх активних громадян суверенної демократичної європейської країни.

9. Бібліотека повинна сприяти національно-патріотичному розвитку особистості, використовуючи матеріали бібліотечного краєзнавства.

10. Реалізовувати концепцію «Бібліотеки – мости до е-врядування», розвиваючи пункти доступу громадян до офіційної інформації.

11. Важливим завданням сучасної бібліотеки є сприяння технологічній грамотності населення, ліквідації цифрової нерівності, орієнтація на ефективне використання інформаційних ресурсів і комунікаційних технологій як важливої умови подолання економічної кризи.

12. Бібліотека має розвивати інформаційно-консультативну діяльність з правових, економічних, екологічних, соціальних, психологічних питань, питань охорони здоров'я тощо, створюючи відповідні колекції інформаційних ресурсів і залучаючи фахівців, у т.ч. дистанційно.

13. Особливу увагу необхідно приділяти тим соціальним групам, які зазвичай є недостатньо інтегрованими у місцеві громади: меншинам, біженцям і мігрантам, переміщеним особам, тим, хто шукає політичного притулку, людям з фізичними і психічними обмеженнями, безробітним, безпритульним та ін. Організовувати ярмарки вакансій, дистанційне навчання, допомагати у соціальному включенні та реабілітації.
14. Бібліотека має організовувати простір для щирого спілкування (бібліотерапія), спільної діяльності (працетерапія) і творчості (арт-терапія), бути «територією безпеки», «аптекою для душі», місцем для позитивних емоцій і настрою.
15. Запровадити концепцію «зеленої бібліотеки», перетворити бібліотеки у зелену, екологічну територію, сприяти екологічній просвіті населення і використанню ресурсозберігаючих та екотехнологій.
16. Бібліотека має бути центром підтримки переселенців, учасників антитерористичної операції, їхніх сімей, створюючи тематичні сторінки з актуальною інформацією на веб-сайтах бібліотек та бібліотечних сторінках у соціальних мережах, організовуючи комунікацію з центрами допомоги переселенцям, допомагаючи у пошуку роботи, місця навчання, оформленні документів для реєстрації й отримання соціальної і гуманітарної допомоги, організовуючи спеціальні ознайомчі екскурсії по місту, у т.ч. віртуальні. Бібліотекам важливо підтримувати та організовувати благодійні акції, наприклад, виїзні інформаційні заходи, концерти, ярмарки для збору матеріальної допомоги, створювати міні-бібліотечки для військових частин, відвідувати госпіталі.
17. Бібліотека має бути активною у формуванні медіаграмотності населення, спонукати користувачів до критичного мислення та ефективного використання усіх видів інформації, протистояти ворожій інформаційній експансії, рекомендувати авторитетні та офіційні джерела інформації, забезпечувати повноту і неупередженість інформації, створювати і підтримувати об'єктивне медійне середовище в Україні.

Запровадження Маніфесту в життя

Українська бібліотечна асоціація закликає уряд, громадські та благодійні організації визнати стратегічне значення бібліотек в умовах кризи й активно підтримувати їхню діяльність і розвиток.

Українська бібліотечна асоціація закликає тих, хто приймає рішення на національному та місцевому рівнях, спільно з бібліотекарями і громадянським суспільством розробити стратегію, політику та плани, які реалізують положення цього Маніфесту.

Для виконання визначених у Маніфесті завдань необхідна законодавча і фінансова підтримка. Бібліотеки мають бути забезпечені ресурсами, зокрема відповідним фінансуванням, навченим персоналом, облаштованими приміщеннями та сучасною інфраструктурою.

Українська бібліотечна асоціація закликає бібліотекарів в умовах кризи раціонально використовувати наявні ресурси, застосовувати інноваційні підходи, узгоджувати з громадою пріоритети своєї діяльності.